

ZAPISI IZ INDIJE 1997–2002.

Čedomir Štrbac, *Zapisi iz Indije 1997–2002*, Altera, Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2011, str. 153.

U izdanju Književno-izdavačke zadruge „Altera“ i Akademije za diplomatiju i bezbednost, početkom septembra 2011. svetlost dana ugledala je knjiga prof. dr Čedomira Štrpca, bivšeg karijernog jugoslovenskog ambasadora, *Zapisi iz Indije 1997–2002*, sazdana od diplomatskih kazivanja, sećanja, zapažanja i svedočenja iz vremena njegovog ambadorskog službovanja u najvećoj zemlji azijskog potkontinenta. Pored naglašene voluminoznosti forme (od preko 900 strana), knjiga je isto tako voluminozna i po svojoj sadržini i po izuzetno značajnim diplomatskim porukama i poukama. Slojevito napisanu, potrebno ju je analizirati, sagledati i oceniti iz više uglova.

Kao prvo, predmet najnovije knjige istoričara i ambasadora Štrpca su međunarodni odnosi uopšte, posebno jugoslovensko-indijski odnosi, kao i spoljnopolitički položaj SR Jugoslavije i Indije na svetskoj političkoj sceni s kraja 20. i početka 21. veka. Preciznom naučno-politikološkom analizom tog vremena, ambasador Štrbac sačinio je delo koje predstavlja nesumnjivi naučni doprinos istorijskoj nauci, političkoj istoriji i istoriji diplomatije. U svakom slučaju, rad je mnogo više od nadahnutog svedočanstva jednog zlog vremena savremene istorije i istorijske sudbine prostora bivše Jugoslavije, u kontekstu domaćeg i međunarodnog haosa, zabluda i zaletanja.

U svojim razmatranjima sa osmatračnice dokazanog naučnog stvaraoča i uspešnog karijernog diplomate, profesor Štrbac neprestano, uopštavajući svoje diplomatsko iskustvo istkano od teorijskog znanja i prakse, ukazuje na nužnost prava i pravičnosti u međunarodnim odnosima, da diplomatija sile, kao što je to bila NATO agresija na Saveznu Republiku Jugoslaviju 1999, ne može da bude zamena za silu diplomatije, jer, kako kaže genijalni Njegoš, „kome zakon leži u topuzu, tragovi mu smrde nečovještvom“. Zato u rešavanju svakog konflikta u savremenom svetu diplomatski razgovori i pregovori ne mogu imati alternativu.

Kao drugo, u Štrpčevim *Zapisima iz Indije* naša i šira kulturna javnost po prvi put dobija jednu potpuniju informaciju i sliku o Indiji, gigantu azijskog potkontinenta, izrastajućoj ekonomskoj i političkoj sili na svetskoj sceni, o kojoj se u nas, ipak, nedovoljno zna. Već sada se bez Indije ne može rešavati nijedno goruće svetsko pitanje. Vreme koje dolazi je na njenoj strani.

Knjiga dr Štrpca okreće pogled čitaoca ka toj dolazećoj Indiji, sa njenim materijalnim i ljudskim resursima, sa njenim tehnološkim uzletom, njenim talentovanim ljudima, i njenom vrhunskom diplomatijom koja je jedna od najstarijih u svetu.

Zapisi iz Indije su prvo delo u nas u kojem se temeljito i svestrano tretiraju naši bilateralni odnosi sa Indijom – politički, ekonomski, kulturni i drugi. Pažljivim isčitavanjem i izučavanjem, iz njih se mogu izvući

relevantni podaci, stavovi i ocene za izradu konkretnog, politički izvodljivog biznis plana budućih bilateralnih odnosa Srbije i Indije.

Štrpčevi *Zapisi* su prozor u svet indijskog biznisa i tržišta. Zato bi što pre trebalo da dođu u ruke predstavnika našeg poslovnog sveta, da se pomoću njih, kao svojevrtnim poslovnim kompasom, orijentišu u svojim eventualnim poslovnim poduhvatima i izazovima na golemom indijskom tržišnom prostoru. Indija je velika i realna šansa za privredu Srbije i njena prosperitetna preduzeća. Knjiga ambasadora Štrpca poručuje da bi trebalo da počnemo sa iskorišćavanjem te šanse, kao i da ne bismo smeli da je propustimo.

Kao treće, profesor Štrbac je u *Zapisima iz Indije* veoma kompleksno prikazao savremenu diplomatsku praksu. Skoro da nema nijednog diplomatskog instituta koji u njima nije više ili manje detaljno, ali u svakom slučaju vrlo preizno obrađen. Svakome ko želi da se bliže upozna sa diplomatijom kao veštinom, kao zanatom, ili da proširi svoja praktična diplomatska znanja, *Zapisi iz Indije* to omogućavaju. Tako, na primer, u njima se iz prve ruke može saznati kako se artikuliše nominiracija ambasadora, kako se donosi odluka o izboru ambasadora, kada se i kako traži agreman, koliko se na njega čeka, kako se realizuje plan pripreme ambasadora za odlazak na novu diplomatsku dužnost, šta je „ambadorska disertacija“, kako se ona i pred kim brani, šta je ukaz šefa države o imenovanju izvanrednog i opunomoćenog ambasadora, šta su akreditivna i opozivna pisma i kome se ona predaju. Tako, na primer, iz *Zapisa* se vidi da se kopija akreditivnog pisma predaje Protokolu Ministarstva inostranih poslova (MIP), a ne ministru ili zameniku ministra, što je uobičajena diplomatska praksa u svetu.

Iz *Zapisa iz Indije* se kao na dlanu vidi kako je organizovano i kako funkcioniše jedno veće diplomatsko-konzularno predstavništvo države akreditacije u jednoj velikoj državi prijema, kako se komunicira na relaciji ambasador – MIP Indije, šta je diplomatska nota, kako se zakazuju i kako vode diplomatski razgovori u MIP i drugim državnim organima i institucijama države prijema, šta su prijemi i kako se na njima vode razgovori, kako se cirkuliše unutar diplomatskog kora, kako ambasador i diplomatsko-konzularno predstavništvo (DKP) opšte sa svojim MIP, sa svojim ministrom inostranih poslova, šta je diplomatska depeša, koji su drugi oblici diplomatskog opštenja na relaciji DKP – MIP, kako se završava diplomatska dužnost ambasadora u državi prijema, oproštajni susreti, premeštaj u zemlju akreditacije, okončanje diplomatske karijere i dr.

I kao četvrto, Štrpčevi *Zapisi iz Indije* imaju i svoju nespornu literarnu vrednost. Pisani su svežim i bogatim jezičkim izrazom koji se retko sreće u tekstovima slične prirode. Literarne digresije i iskonska iskrenost (čak i neprirodna za današnje vreme) sa kojima je tekst pisan neprestano drže pažnju čitaoca, osvežavaju, upotpunjavaju i oplemenjuju samu bit autorovog diplomatsko-političkog kazivanja. Pored tekstova Andrića, Rakića, Crnjanskog, Dučića i drugih, *Zapisi iz Indije* pokazuju koliko se diplomatija i književnost prožimaju. Jer, reč je glavni alat i književnika i

diplomate. Ambasador Štrbac je majstor reči. Mnogi književnici i ljudi od pera mogli bi na toj veštini samo da mu pozavide.

Kao zaključak moglo bi se reći da knjiga ambasadora Štrpca *Zapisi iz Indije 1997–2002.* predstavlja veoma značajno naučno i publicističko delo koje obogaćuje našu relativno oskudnu literaturu posvećenu istoriji diplomatije, savremenoj diplomatiji, spoljnoj politici i međunarodnim odnosima.

David Đ. DAŠIĆ